

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

חלוקת ספר במדבר

פרקים א'- י"ט: אירועים שהתרחשו בשנה השניה לצאת ישראל ממצרים.

פרקים כ'- ל"ו: אירועים שהתרחשו במהלך השנה הארבעים ליציאת מצרים (דור חדש).

פרק א'

המפקד במדבר סיני

זמן המפקד: בשנה השנייה בראשון לחודש השני (א' אייר) לצאתם ממצרים.

הנמנים במפקד: כל זכר מבן עשרים שנה ומעלה, "למשפחותם" – לדעת מניין כל שבט ושבט. "לבית אבותם" – אם אמו של אדם היא משבט אחד ואביו משבט אחר, נמנה אדם ע"פ שבטו של אביו. "לגלגלתם", ע"י שקלים - בקע לגלגלת (בקע הוא משקל מחצית השקל).

מטרות המפקד:

- מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה (רש"י ע"פ במדבר רבה).
- בני ישראל היו אמורים להכנס לארץ, ולכן נמנו יוצאי הצבא שיעסקו בכיבוש הארץ.
- יתכן שנמנו גם לצורך סידור חנייתם ומסעם של ישראל לפי שבטים.

המונים: משה, אהרן והנשיאים (ג'-ד').

נושאי הפרק:

- הציווי על המפקד (א'-ד'),
- שמות הנשיאים וביצוע המפקד (ה'-י"ט),
- תוצאות המפקד לפי שבטים (כ'-מ"ג),
- תוצאות המפקד כולו (מ"ד-מ"ו),
- ייחודם של שבט לוי בתוך שאר ישראל, אי פקידתם עם ישראל ותפקידיהם (מ"ז-נ"ד).

תפקידי שבט לוי וייחודם:

- מופקדים על המשכן וכליו – משרתים אותו בשעת חנייתו, מפרקים אותו כשעומדים לנסוע (רק לאחר שהכהנים כסו את הכלים), נושאים אותו בשעת הנסיעה ומקימים אותו בשעת חנייה.
- חונים מסביב למשכן.
- על בני ישראל חל איסור מוחלט לגעת בקודש: "הזר הקרב יומת".

פרק א'	שאלה	תשובה
1 מפקדים בחומש הפקודים	א. מהו הזמן בו נעשה המפקד המתואר בפרק זה, מה הייתה מטרתו ואת מי בדיוק מנו בו? ב. מדוע התרחש המפקד דווקא בזמן זה? (סמוך לאיזה אירוע)? היעזר ברש"י לפסוק א'. ג. ציין שלושה מפקדים נוספים עליהם מסופר בחומש במדבר, הנקרא גם חומש הפקודים, וכתוב מיהם שנמנו במפקדים אלה. ד. מתי התרחש המפקד המתואר בפרק כ"ו?	<u>זמן המפקד</u> : א' אייר בשנה השנייה לצאתם ממצרים. <u>סיבת המפקד</u> : לפי רש"י ה' מרבה לפקוד את ישראל מתוך חיבתו אליהם, (כאדם המרבה למנות "אוסף" כלשהו הנמצא בידיו והחביב עליו). <u>מנו בו את הגברים מבן עשרים שנה ומעלה, כל יוצא צבא.</u> ב. מפקד זה נערך חודש לאחר שהוקם המשכן. ג. במדבר ג', יד – לט: מפקד הלויים. במדבר ג', מ – מג: מפקד בכורות ישראל. במדבר פרק ד': מפקדי משפחות קהת, גרשון ומררי בתוך

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>שבת לוי. ד. במדבר פרק כ"ו: מניית כל יוצא צבא מבין עשרים שנה ומעלה בישראל לאחר שמתו אנשים רבים מישראל (עשרים וארבעה אלף) במגיפה [שלאחר הליכתם אחרי בעל פעור בעקבות בנות מואב]. מפקד זה התרחש בערבות מואב על ירדן ירחו לפני כניסתם לארץ, כשתם דור המדבר, כך שלא היו אלה אותם אנשים שנמנו בתחילת ספר במדבר.</p>	<p>מי נמנו בו ומדוע? היעזר בפסוקים כ"ה, ט. כ"ו, א, נ"ג – נ"ד, ס"ג – ס"ה.</p>	
<p>הלויים לא נמנו עם בני ישראל כי: 1. הם היו "לגיון של מלך" – קבוצה בעלת תפקיד מיוחד בעם ישראל, ולא בתפקיד של "יוצאי צבא", כשאר ישראל. 2. בני לוי נבדלו מישראל בכך שלא חטאו בעגל (לפיכך נשארו הם בחיים, ומבני ישראל מתו אנשים). ב. הלויים נמנו בשל העבודה המוטלת עליהם במשכן (בחנייתו ובנסיעתו), משום שעתידיהם להחליף את הבכורים בעבודת הקדש. ג. הלויים נמנו מבין חודש ומעלה ואילו ישראל נמנו מבין עשרים ומעלה. גם במפקדים הנפרדים לבני קהת, גרשון ומררי נמנו הלויים בגילאי שלושים עד חמישים ולא מגיל עשרים שנה ומעלה. סיבת ההבדל היא שבני ישראל נמנו ע"פ הגיל שבו הם כשירים להיות יוצאי צבא, ואילו הלויים נמנו ע"פ גיל היותם קשורים למשמרת הקודש וע"פ גיל כשירותם לעשות עבודות שונות הקשורות למשכן.</p>	<p>והלויים למטה אבותם לא התפקדו בתוכם. וידבר ה' אל משה לאמר. אך את מטה לוי לא תפקד... (א', מז – מט). א. מדוע לא נמנו הלויים עם בני ישראל? היעזר ברש"י לא', מט. ב. מדוע מסופר בפרק ג', יד – לט כי נמנו בני שבט לוי אם נאמר בפרק א', מט שאין לפקד אותם? ג. מה היה ההבדל בין הצורה בה נמנו ישראל לדרך מנייתם של שבט לוי ומהי סיבת ההבדל? עיין ברש"י לפסוק ט"ו, וכן במפקד הנוסף הנזכר בפרק ד', א – ג ושם רש"י לפסוק ב'.</p>	<p style="text-align: center;">2 א' הלויים לא נמנו עם בני ישראל</p>
<p>הלויים מופקדים על המשכן וכליו, הן בזמן שהוא חונה ויש לעשות את עבודת הקדש, הן בזמן נסיעתו – הם אלו שישאוהו, והן בזמן הקמתו – הם אלו שיקימוהו, ולאף אחד מישראל מלבד שבט לוי אסור לגעת בהם. כמו כן יחנו הלויים מסביב למשכן.</p>	<p>מהם תפקידי הלויים ע"פ הנאמר בפסוקים נ' – נ"ג?</p>	<p style="text-align: center;">3 א' תפקידי הלויים</p>
<p>א. המפקד בפרק ג', מ – מה הוא מפקד הבכורים בישראל מבין חודש ומעלה, והוא נעשה כי הלויים נועדו להחליף את בכורות ישראל בעבודת הקודש. במדבר ג', יא: "ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים". ב. בפרק כ"ו נמנו הלויים שוב כי זה כבר אינו אותו דור של הנמנים כאן, אלא הדור הנכנס לארץ. הם לא נמנו בכלל בני ישראל כי הם לא מקבלים נחלה משלהם. ג. שמ"א י"ג, טו: שאול מנה את החיילים העומדים לרשותו לפני המלחמה בפלשתים. שמ"ב כ"ד: דוד מנה את ישראל כי ה' הסיתו לעשות זאת בחרון אפו על ישראל, ואכן התוצאה הייתה מכה רבה שהוכו ישראל בדבר.</p>	<p>א. כיצד קשור המפקד המתואר בפרק ג', מ – מה למפקד הלויים? צטט פסוק נוסף הנזכר לפני מפקד הלויים בו נזכרת אותה מטרה. ב. מדוע נמנו הלויים שוב בפרק כ"ו, נז – סב? ג. כתוב שני מפקדים עליהם מסופר בנביאים ראשונים, מי יזם את המפקד ומדוע.</p>	<p style="text-align: center;">4 א' מפקדים נוספים</p>
<p>אם יעשה אדם מישראל את התפקיד הנועד ללויים יצא עליו (או על ישראל) קצף כי "הזר הקרב יומת" (א', נא). משום כך אסור לישראל לגעת במשכן וכליו. ב. לאחר פרשת קרח ועדתו התלוננו ישראל שהם המיתו את עם ה' ומשה אמר לאהרן שיכפר על ישראל כי יצא</p>	<p>א. מה, בהקשר לתפקידי הלויים, עלול להביא לקצף על ישראל, מדוע מדובר על קצף העלול לבוא על ישראל ולא על הלויים שבהם מדובר בפסוקים אלה וכיצד על ישראל לנהוג כדי למנוע קצף זה? היעזר</p>	<p style="text-align: center;">5 א' "ולא קצף" יהיה</p>

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>ברש"י. ב. מהו המקרה בספר במדבר בו מציין רש"י שכן יצא קצף על אנשים מישראל? על מי יצא הקצף? ציין מקור מדויק. ג. במדבר י"ז, ה נאמר "זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר... להקטיר הקטרת" וגו'. מהו זכרון זה ובהקשר לאיזה מקרה הוא מתואר?</p>		
<p>הקצף מלפני ה' (במדבר י"ז, יא). ג. הזיכרון הוא מחתות החוטאים בחטא קרח ועדתו, שנרקעו ונעשו ציפוי למזבח כדי לשמש זיכרון לחטא שלא ייעשה.</p>	<p>"... תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן. ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא" (א', ד). ציין ארבע משימות נוספות בהן נטלו הנשיאים חלק בהנהגת העם לפי ספר במדבר ולפי ספר יהושע..</p>	<p>6 א' נשיאי ישראל</p>	<p><u>במדבר ל"א, יג</u>: נשיאי העדה יצאו יחד עם משה ואלעזר הכהן אל החיילים השבים מהמלחמה במדיין (ומשה הוכיחם על שהחיו את הנשים). <u>במדבר ל"ב, ב</u>: בני גד, ראובן באו לפני משה ואלעזר הכהן והנשיאים בבקשתם להתיישב בעבר הירדן המזרחי. <u>במדבר ל"ו, א</u>: בני משפחות יוסף באו לפני משה, אלעזר והנשיאים בהצגת בעייתם בהקשר לנחלת בנות צלפחד. <u>יהושע ט', יח</u> – <u>כא</u>: הנשיאים היו שותפים ליהושע בכריתת הברית עם הגבעונים. <u>יהושע כ"ב, יג</u> – <u>לד</u>: הנשיאים השתתפו במשלחת בני ישראל לבני גד, ראובן וחצי המנשה כשחשדו בהם שהמזבח שהקימו בעבה"י המזרחי הוא חלופה למזבח במשכן.</p>

המפקדים בחומש במדבר

המפקדים בחומש הפקודים	במדבר פרק א'	במדבר יד-לט	במדבר ג', מ-מג	במדבר ד'	במדבר כ"ו
מי נמנו	מפקד ישראל	מפקד הלויים	מפקד הבכורות	מפקדי משפחות קהת, גרשון ומררי	מפקד ישראל
גילאים	כל זכר מבן עשרים שנה ומעלה	מבן חודש ומעלה	מבן חודש ומעלה	מבן שלושים עד בן חמישים	כל יוצא צבא מבן עשרים שנה ומעלה
הסיבה	1. מתוך חיבתן 2. מתוך הצורך למנות את הכשירים לכיבוש הארץ	בשל העבודה המוטלת עליהם במשכן, מפני שהם מחליפים את הבכורות	כדי לשים תחתם את הלויים לעבודת הקודש	גיל כשירותם לעבודת המשאות במשכן	משמתו רבים במגיפה שלאחר הליכתם אחרי בעל פעור
מקום המפקד	במדבר סיני	במדבר סיני	במדבר סיני	במדבר סיני	בערבות יריחו